

Jezička tipologija

Jezička tipologija

- Jezička tipologija – empirijski naučni pristup
- Sastoji se iz tri faze:
 - Tipološka klasifikacija
 - Tipološka generalizacija
 - Funkcionalno-tipološka eksplanacija

Tipološka klasifikacija

- Opisivanje različitih jezičkih tipova prema određenom parametru.
- Vrsta međujezičkog poređenja
- Prosta deskripcija varijacije
- Klasifikacija jezika
 - Parcijalna
 - holistička

Tipološka generalizacija

- **Jezičke univerzalije** – ograničenja mogućih jezičkih tipova proučavanjem obrazaca koji se dosledno pojavljuju među jezicima.
- Grinberg – šezdesetih godina uticao na razvoj tipologije u ovom smislu.

Tipološka generalizacija – tipovi jezičkih univerzalija

- Univerzalije:
 - Nerestriktivne
 - Restriktivne (implikativne)
- **Nerestriktivne:** svi jezici pripadaju određenom gramatičkom tipu prema određenom parametru. Drugi tipovi nepotvrđeni, ali mogući.

Tipološka generalizacija – tipovi jezičkih univerzalija

- Implikativne univerzalije: proste i složene.
- Nerestriktivna univerzalija: *Svi jezici imaju oralne vokale.*

Oralni vokali +	Oralni vokali -
Potvrđen	Nepotvrđen

Tipološka generalizacija – tipovi jezičkih univerzalija

- Restriktivne (implikativne) univerzalije – dominiraju u jezičkoj tipologiji
- Nekoliko koraka u ovoj fazi tipološke analize:
 - Formulisanje implikativne univerzalije
 - Pbrojavanje logički mogućih jezičkih tipova
 - Otkrivanje distribucije potvrđenih i nepotvrđenih tipova jezika.
 - Utvrđivanje generalizacije kojom se uzimaju u obzir samo potvrđeni tipovi

Tipološka generalizacija – tipovi jezičkih univerzalija

- Implikativna univerzalija: *Ako jezik ima imenicu ispred demonstrativa, onda ima imenicu ispred relativne klauze.*
- 4 koguća logička tipa:
 - NRel, NDem (potvrđen)
 - RelN, NDem (nepotvrđen ili vrlo redak tip)
 - NRel, DemN (potvrđen)
 - RelN, DemN (potvrđen)
- Implikativna univerzalija ograničava jezičku varijaciju na tipove 1, 2 i 3 isključujući 4.

Tipološka generalizacija – tipovi jezičkih univerzalija

- Tetrakorička tabela – prikazivanje dva parametra u dve dimenzije

	DemN	NDem
RelN	potvrđen	nepotvrđen (vrlo redak)
NRel	potvrđen	potvrđen

Deskripcija i eksplanacija

- Teorija:
 - Deskriptivna - KAKVI SU JEZICI
 - Eksplanatorna – ZAŠTO SU JEZICI TAKVI KAKVI JESU

Funkcionalno-tipološka eksplanacija

- Tipologija predstavlja i teorijski okvir za proučavanje jezika.
- Šta je mogući ljudski jezik? Koji su logički mogući tipovi jezika i kako možemo objasniti koji tipovi jezika zapravo postoje.
- Eksplanatorni modeli (teorijski okviri): kompetitivne motivacije, ekonomičnost, ikoničnosti, semantičke mape i dr.

Kompetitivne motivacije ekonomičnosti i ikoničnosti

- Implikativna univerzalija: *Ukoliko jedan jezik ima nastavak za jedninu, takođe će imati i nastavak za množinu.*

	Nastavak za množinu +	Nastavak za množinu -
Nastavak za jedninu -	potvrđeno	potvrđeno
Nastavak za jedninu +	potvrđeno	Nepotvrđeno (veoma retko)

Kompetitivne motivacije ekonomičnosti i ikoničnosti

- Ekonomičnost: frekventniji oblici se izražavaju upotrebom manjeg broja morfema.
- Ikoničnost: motiviše simetriju u jezičkom izrazu.

Problem korpusa

- Problem kvaliteta korpusa
- Problem kvantiteta korpusa